

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain liitteen 1 muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain liitteen 1 muuttamisesta (HE 102/2018 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Seija Rantakallio, ympäristöministeriö
- hallitussihteeri Piia Kähkölä, ympäristöministeriö
- ympäristöneuvos Ari Saarinen, ympäristöministeriö
- johtaja Jari Keinänen, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Satu Pääkkönen, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Research Scientist Panu Maijala, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- aluepäällikkö Hannu Salo, Bioenergia ry
- ympäristöpäällikkö Juha Laurila, Infra ry
- toiminnanjohtaja Anna Virolainen-Hynnä, Suomen Biokaasuyhdistys ry
- varapuheenjohtaja Sirkku Manninen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- toiminnanjohtaja Anni Mikkonen, Suomen Tuulivoimayhdistys ry
- asiantuntija Katja Moliis, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry
- toimitusjohtaja Antti Aunio, Aunio Group Oy
- ympäristöjohtaja Mia Nores, Vapo Oy

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- maa- ja metsätalousministeriö
- Suomen Kiertovoima ry - KIVO
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyä edellyttävien hankkeiden luettelon sisältävä lain liite uudistettaisiin.

Esityksen tavoitteena on hankeluettelon ajantasaistaminen, sisällön selkeyttäminen sekä yhdenmukaistaminen mahdollisimman pitkälle tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin liitteenä olevan hankeluettelon kanssa, kuitenkin ottaen huomioon Suomen ympäristön erityispiirteet. Direktiivin lisäksi hankeluettelon tulee vastata Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission yleissopimusta valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista sekä Suomen ja Viron kahdenvälisestä sopimusta valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista.

Direktiivin mukaiseksi ehdotetaan muutettavaksi osa luonnonvarojen ottoa ja käsittelyä koskevista hankkeista, metalliteollisuuden, kemianteollisuuden sekä energian ja aineiden siirtoa koskevat hankkeet sekä osa jätehankeista. Kansallisia kokorajoja ehdotetaan perustelluista syistä säilytettäväksi kaivoshankeissa, kiven, soran ja hiekan otossa sekä osassa metsä-, suo- ja kosteikkoluonnon muuttamista koskevia hankkeita, jäte- sekä vesistön rakentamis- ja säännöstelyhankkeita, vesihuoltohankeita sekä öljyn, petrokemian ja kemiallisen tuotteiden varastointihankkeita. Lisäksi ehdotetaan, että arviointimenettelyn soveltamista selkeytetään bioetanolin ja bioöljyn valmistuksessa sekä uraanin talteenotossa sivutuotantona. Uraanin koetoiminta rajataan kosemaan vain laboratoriossa tai koerikastamossa tapahtuvaa pienimuotoista käsittelyä. Ydinlaitoksia koskevien hankkeiden osalta ehdotetaan terminologian ajantasaistamista.

Hankeluetteloon esitetään lisättäväksi kalankasvatus, turkiseläinten pito, toriumin louhinta, talteenotto, rikastaminen ja käsittely sekä Suomen ja Viron kahdenvälisen sopimuksen edellyttämät Suomen ja Viron väliset tunnelit.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Ympäristövaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on uudistaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA) edellyttävien hankkeiden luettelon sisältävä lain liite. Tavoitteena on saattaa luettelo ajan tasalle ja selkeyttää ja yhdenmukaistaa sitä ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin hankeluettelon kanssa. Direktiiviä tiukempia kansallisia kokorajoja ehdotetaan kuitenkin säilytettäväksi joidenkin toimintojen osalta. Hankeluettelon hankkeista noin puoleen esitetään muutoksia ja päivityksiä.

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp

Valiokunta korostaa YVA-menettelyn merkitystä suunnitteluvälineenä. Kun hankkeen vaikutukset arvioidaan suunnittelun yhteydessä ennen päätöksentekoa, tuleviin ratkaisuihin on mahdollista vaikuttaa. YVA-lain mukainen arviointi on hyvin laajaa, sillä ympäristövaikutuksella tarkoitetaan hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia väestöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, maahan, maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen sekä eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, yhdyskuntarakenteeseen, aineelliseen omaisuuteen, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön, luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä edellä mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin. YVA-menettely antaa mahdollisuuden osallistua hankkeen suunnitteluun, vaikka muodollisessa päätöksenteossa myöhemmin, esimerkiksi lupapäätöksen teossa, YVA-menettelyn aikainen osallistuminen ei välttämättä ole näkyvää. Vaikka yhteysviranomaisen antama päätelmä koskee vain merkittäviä ympäristövaikutuksia, se ei tarkoita, etteikö vaikutuksia olisi arvioitu kattavasti. YVA-menettelyn luonteesta ja suhteesta lupamenettelyyn on syytä tehdä selkoa siihen osallistuville väärinkäsitysten välttämiseksi.

Valiokunta pitää myös tärkeänä lähtökohtana sitä, että hankkeesta vastaavia kohdellaan samalla tavoin eri puolilla maata. Olosuhteet kuitenkin poikkeavat toisistaan ympäristön tilan, luonnon olosuhteiden sekä asutuksen ja elinkeinojen suhteen, joten myös samanlaisten hankkeiden ympäristövaikutukset voivat eri puolilla olla erilaiset. Sääntelyn osalta tulee silti pyrkiä mahdollisimman yhdenmukaiseen soveltamiseen. Hankeluettelo on itsessään tärkeä siksi, että se turvaa hankkeiden mahdollisimman yhdenmukaisen kohtelun.

Valiokunta toteaa, että hankeluettelon mukaisista toiminnoista on aina tehtävä ympäristövaikutusten arviointi. Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, merkittäviä ympäristövaikutuksia (3 §:n 2 momentti). Niissä tapauksissa, joissa arviointimenettelyä ei edellytetä, päätöksessä on todettava myös mahdolliset hankkeesta vastaavan esittämät hankkeen ominaisuudet ja erityiset toimenpiteet, joilla pyritään välttämään tai ehkäisemään hankkeen merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia (13 §:n 1 momentti).

Soran ja hiekan otto

Hankeluettelon kohdassa luonnonvarojen otto ja käsittely ehdotetaan louhinta- ja kaivualan määritelmä korvattavaksi määreellä ottamisalue. YVA-direktiivissä käsitteellä "site" tarkoitetaan louhimistoimintaa ja sellaisia sitä tukevia toimintoja, jotka ovat sille keskeisiä ja erottamattomasti siihen yhteydessä. Määritelmä vastaa myös maa-aineslaissa käytettyä terminologiaa, ja muutosta on pidettävä tarpeellisena, kun tarkoitettut tukitoiminnot sisältyvät ottamisalueeseen mutta eivät louhinta- tai kaivualan alueeseen. Soran ja hiekan otto ehdotetaan sisällytettäväksi hankeluetteloön kansallisina lisäyksinä, sillä niiden ympäristövaikutukset rinnastuvat kiven oton vaikutuksiin. Aineksen kokonaismäärän säilyttämistä luettelossa on pidettävä tarpeellisena siksi, että kokonaismäärällä on yhteys erityisesti aiheutuvan liikenteen määrään sekä melu- ja pölyvaikutuksiin. Valiokunta pitää muutosta tältäkin osin perusteltuna.

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp

Turvetuotanto

Myös turvetuotantoa koskeva kohta esitetään yhtenäistettäväksi YVA-direktiivin sanamuodon kanssa. Voimassa oleva määre yhtenäiseksi katsottavasta tuotantopinta-alasta ehdotetaan poistettavaksi, koska sanottua vaatimusta ei voida pitää direktiivin mukaisena. Määrettä on tulkittu myös minimidirektiiviä lieventävästi, mitä ei voida pitää hyväksyttävänä. Hallituksen esityksen perusteluosiossa on selvitetty sitä, mitä toimintoja lasketaan turvetuotannon pinta-alaan. Kuten edellä on todettu, myös tältä osin pinta-alaan tulee lukea ottamistoiminnan lisäksi sille keskeiset ja siihen erottamattomasti yhteydessä olevat tukitoiminnot. Valiokunta katsoo, että muutos on direktiivin vaatimusten kannalta perusteltu, mutta tarkoituksenmukainen myös siksi, että sillä voidaan yhdenmukaistaa lainkohdan soveltamista. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että YVA-menettelyssä vesistövaikutusten tarkastelualue kattaa koko sen vesistöalueen, johon hankkeella voidaan laskennallisesti osoittaa olevan vaikutuksia.

Kalankasvatuslaitokset

Hankeluettelon kohtaan eläintenpito ehdotetaan sisällytettäväksi myös kalankasvatuslaitokset, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Kokorajaksi esitetään 1 000 000 kg:n vuotuista lisäkasvua, sillä yksittäispäätöksiä YVA-menettelyn piiriin tulleet kalankasvatushankkeet ovat olleet kokoluokaltaan tämän suuruisia. Koska rajan voidaan katsoa vakiintuneen, laitosten lisääminen hankeluetteloön sujuvoittaa menettelyjä myös hankkeesta vastaavien näkökulmasta, kun YVA-menettelyn soveltamisesta ei rajan ylittävien hankkeiden osalta tarvitse erikseen tehdä yksittäistapauspäätöstä.

Valiokunta toteaa, että kalankasvatustoiminnasta aiheutuvan ympäristökuormituksen vaikutukset riippuvat lisäkasvun määrästä ja käytettävään rehuun perustuvasta ravinnekuormituksesta, alueen veden laadusta ja virtauksista sekä siihen liittyvästä vesien sekoittumisesta. Kalankasvatuksen fosforikuormituksen heikko liukoisuus vähentää jonkin verran sen vesistöä rehevöittävää vaikutusta. Käytettävien rehujen fosforipitoisuudet ovat viime vuosina laskeneet paljon, ja käytämällä Suomessa kehitettyä ravinteiden kiertoon perustuvaa Itämerirehua rehevöittäviä päästöjä voidaan entisestään vähentää. Kalankasvatusta ohjataan lisäksi mm. vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelmalla, jonka maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ovat hyväksyneet yhteisellä päätöksellään vuonna 2014. Suunnitelman tavoitteena on ohjata vesiviljelytuotantoa ympäristön, vesiviljelyelinkeinon ja muiden vesien käyttömuotojen kannalta sopiville vesialueille. Kalankasvatuslaitosten kokoraja vastaa fosforikuormituksen osalta noin puolta hankeluetteloön sisällytettyjen sikaloiden fosforikuormituksesta. Valiokunta katsoo, että Itämeren heikon tilan vuoksi on myös kalankasvatuksen sijainninhjauksella suuri merkitys.

Nautakarjan kasvatus

Eläinten pito -kohtaan on nykyisessä hankeluettelossa sisällytetty vain kanalat ja sikalat, joissa kasvatetaan yli 85 000 kananpoikaa tai 60 000 kanaa, 3 000 sikaa tai 900 emakkoa. Luetteloon ehdotetaan nyt lisättäväksi edellä mainitun kalankasvatuksen ohella myös suuret turkistarhat. Ympäristönsuojelulain liitteessä 3 säädetään eläinsuojan ja turkistarhan lupa- ja toimivaltarajan sekä eläinsuojan ilmoituksenvaraisuusrajan laskemisessa käytettävistä eläinyksikkökertoimista. Turkiseläinten pitoa koskeva kokoraja vastaa eläinyksikkökertoimilla laskettuna noin 3 000 sian

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp

sikalaa. Valiokunta kannattaa lisäystä. Hallituksen esityksen valmistelussa on selvitetty myös nautakarjaa koskevien hankkeiden sisällyttämistä hankeluetteloon, mutta kokorajan selvittämisen todetaan edellyttävän vielä lisäselvitystä.

Hankeluettelossa ei ole mainittu kaikkia tuotantoeläimiä, muun muassa nautoja. Arviointimenettelyä sovelletaan kuitenkin yksittäistapauksissa myös sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen olennaiseen muutokseen, joka todennäköisesti laajuudeltaan ja laadultaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Lannan fosforimäärän perusteella laskettuja eläinyksikkökertoimia voidaan käyttää apuna arvioitaessa hankkeen kokoa suhteessa hankeluettelon mukaisiin hankkeisiin. Valiokunta toteaa, että YVA-menettely saattaa tulla sovellettavaksi myös eri eläinlajit yhteen laskien, vaikka eläinmäärä ei ylittäisikään hankeluettelossa mainittua. Eri eläinlajien ja määrien yhteen laskemisessa voidaan tällöin soveltaa samoja periaatteita kuin arvioitaessa ympäristöluvan- tai ilmoituksenvaraisuutta ja toimivaltaista viranomaista. Eläinyksikkökertoimien perusteella laskien 3 000 sikaa vastaisi 278 lypsylehmää, 698 emolehmää ja 526 lihanautaa. Valiokunta toteaa, että kun tilakoko todennäköisesti tulevaisuudessa kasvaa, tulisi myös selvittää nautakarjaa koskevan kokorajan lisäämistä hankeluetteloon.

Tuulivoima

Energiantuotannon osalta hankeluettelon mukaan YVA-menettely vaaditaan silloin, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 30 megawattia. Hallituksen esityksessä ehdotetaan tehorajan nostamista 45 megawattiin. Valiokunta toteaa, että ympäristövaikutusten arviointimenettely on keskeinen työkalu laajamittaisen tuulivoiman kaavoitukseen perustuvassa sijoittamisen ohjausjärjestelmässä. Tuulivoimateknologia kehittyi edelleen nopeasti, ja laitosten teho kasvaa jatkuvasti, mikä vaikuttaa voimalan teknisiin ominaisuuksiin, kuten roottorin halkaisijaan ja lähtöäänitasoon, ja sitä kautta myös ympäristövaikutuksiin. Osassa tuulivoimaloita lähtöäänitaso on pysynyt tehon kasvusta huolimatta samana tai jopa laskenut. Kokonaistehon korotusesitystä on kuitenkin arvioitu niiden melupäästötietojen valossa, joita tuulivoimaloista on saatavilla. Esityksessä ehdotetaan kokonaisteho säilytettäväksi osana YVA-kynnystä ja nostettavaksi varovaisuusperiaatteen mukaisesti 45 megawattiin, koska ei ole osoitettu, että tehon kasvulla ei olisi mitään vaikutusta ympäristövaikutuksiin. Valiokunta pitää ehdotusta kannatettavana.

YVA-lain periaatteena on, että hankkeen arviointimenettely ja kaavoitus sovitetaan yhteen. Vaikutusten arviointi tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että se palvelee sekä kaavoitusta että YVA-menettelyä. Valiokunta korostaa, että osallistuminen ja vuoropuhelu tulisi yhdistää mahdollisimman selkeästi, ja prosesseissa on syytä korostaa, että osallisilla on mahdollisuus antaa palautetta yhteisissä tilaisuuksissa molempiin menettelyihin liittyen. Menettelyihin liittyviä vuorovaikutustilaisuuksia ja nähtävillä oloja on syytä sovittaa yhteen ja järjestää samanaikaisesti, mikäli mahdollista. Tämä edistää hankkeen avoimuutta ja vuorovaikutuksen toteutumista.

Tieteellistä näyttöä tuulivoimaloiden kuultavan äänen vaikutuksesta sairauksien esiintymiseen ei ole. Osa tuulivoimaloiden lähellä asuvista saa oireita, jotka he yhdistävät tuulivoimaloiden infraääneen. Alle 20 Hz:n taajuisia ääniä, joita ihminen ei yleensä kuule, kutsutaan sopimusluonteisesti infraääniksi. Infraääntä esiintyy yhdessä kuultavan äänen kanssa kaikkialla luonnossa ja ra-

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp

kennetuissa ympäristöissä. Infraäänitasot tuulivoimaloiden läheisyydessä ovat samaa tasoa tai pienempiä kuin kaupunkikeskustoissa. Ei ole tieteellistä näyttöä siitä, että tällaisissa ympäristöissä esiintyvät infraäänitasot aiheuttaisivat terveyshaittaa, eikä esimerkiksi toistaiseksi tehdyissä väestötutkimuksissa oireilun ole havaittu olevan yleisempää lähellä tuulivoimaloita. Tutkimuksia erityisesti pitkäaikaisen tuulivoimaloiden infraäänille ja kuultavalle melulle altistumisen vaikutuksista terveyteen on varsin vähän, joten lisätutkimukset ovat perusteltuja. Valiokunta pitää hyvänä, että käynnissä olevassa VN TEAS -hankkeessa selvitetään parhaillaan tuulivoimaloiden aiheuttaman äänen potentiaalisesti haitallisia vaikutuksia ihmiselle.

Teknologian kehittyessä tulisi jatkossa myös pyrkiä hallitsemaan nykyistä paremmin tuulivoiman välkehaittaa ja huomiovaloista aiheutuvaa haittaa esimerkiksi suuntaamalla lentoestevalo haitattomammin, valon värin valinnalla tai automaattisia valonsyöttymisjärjestelmiä kehittämällä. Valiokunta koostaa, että vaikka tuulivoimala ei lähtökohtaisesti edellytä ympäristölupaa, sellainenkin voidaan vaatia, jos toiminnasta saattaa aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetussa laisassa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta.

Lopuksi

Valiokunta toteaa lopuksi, että teknologisen kehityksen ollessa nopeaa tulisi hankeluutteloa tarkastella nykyistä useammin. Kun hankeluuttelo on YVA-lain liitteenä, luettelon tarkistaminen edellyttää aina lainsäätämismenettelyä. Nykyisen 10 vuoden sijaan hankeluuttelon ajantasaisuus tulisi tarkistaa noin 5 vuoden välein.

Valiokunta korostaa myös, että ministeriön tulee järjestää hankeluuttelon uudistuksesta riittävästi koulutusta ja ohjeistusta yhdenmukaisen soveltamiskäytännön perustaksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 102/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 27.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
varapuheenjohtaja Silvia Modig vas
jäsen Tiina Elovaara sin
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Hanna Kosonen kesk

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp

jäsen Rami Lehto ps
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Sanna Marin sd (osittain)
jäsen Sari Multala kok
jäsen Riitta Myller sd
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp
Vastalause 1

Vastalause 1

Perustelut

Ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyä edellyttävien hankkeiden luettelon sisältävä lain liite uudistettaisiin.

Esityksen tavoitteena on hankeluettelon ajantasaistaminen, sisällön selkeyttäminen sekä yhdenmukaistaminen mahdollisimman pitkälle tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin liitteenä olevan hankeluettelon kanssa, kuitenkin ottaen huomioon Suomen ympäristön erityispiirteet. Direktiivin lisäksi hankeluettelon tulee vastata Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission yleissopimusta valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista sekä Suomen ja Viron kahdenvälisestä sopimusta valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista.

Direktiivin mukaiseksi ehdotetaan muutettavaksi osa luonnonvarojen ottoa ja käsittelyä koskevista hankkeista, metalliteollisuuden, kemianteollisuuden sekä energian ja aineiden siirtoa koskevat hankkeet sekä osa jätehankkeista. Kansallisia kokorajoja ehdotetaan perustelluista syistä säilytettäväksi kaivoshankkeissa, kiven, soran ja hiekan otossa sekä osassa metsä-, suo- ja kosteikkoluonnon muuttamista koskevia hankkeita, jäte- sekä vesistön rakentamis- ja säännöstelyhankkeita, vesihuoltohankkeita sekä öljyn, petrokemian ja kemiallisten tuotteiden varastointihankkeita. Lisäksi ehdotetaan, että arviointimenettelyn soveltamista selkeytetään bioetanolin ja bioöljyn valmistuksessa sekä uraanin talteenotossa sivutuotantona. Uraanin koetoiminta rajataan kosemaan vain laboratorioissa tai koerikastamossa tapahtuvaa pienimuotoista käsittelyä. Ydinlaitoksia koskevien hankkeiden osalta ehdotetaan terminologian ajantasaistamista.

Hankeluetteloon esitetään lisättäväksi kalankasvatus, turkiseläinten pito, toriumin louhinta, talteenotto, rikastaminen ja käsittely sekä Suomen ja Viron kahdenvälisen sopimuksen edellyttämät Suomen ja Viron väliset tunnelit.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä haluaa tuoda esiin sen tosiasian, että Suomessa tuulivoimasta ympäristöön leviävä signaali on varsin uusi ilmiö, jota ei ole aiemmin toimintaympäristössämme ollut. Asiasta on jo kuitenkin sen verran tullut tietoutta, että tuulivoimaloiden tuottaman infraäänien vaikutus on laaja. Infraääntä voidaan täten mitata useiden kymmenien, jopa satojen kilometrien päässä tuulivoimaloista. Tuulivoimaloiden tuottama infraääni on pulssimaista, jatkuvaa ja pitkäkestoista "sykkivää ilmanpaineen vaihtelua". Nykyinen tuulivoimarakentaminen perustuu kuitenkin siihen oletukseen, että tuulivoimaloiden infraääni ei aiheuta terveyshaittaa.

Infraäänien pitkäkestoisia terveysvaikutuksia ei kuitenkaan tiedetä riittävällä varmuudella. Historiallisesti tiedetään voimakkaan infraäänien olevan terveydelle haitallista. Näin ollen nyt on valiokuntaryhmämme mielestä sekä edettävä asiassa pienimmän haitan periaatteen mukaan että odotettava uusia tutkimustuloksia sektorilta.

**Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp
Vastalause 1**

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna. (*Vastalauseen muutosehdotukset*)

Vastalauseen muutosehdotukset

Liite 1

Hankeluettelo

- 1) eläinten pito ja kalankasvatus:
 - a) kanalat, joissa kasvatetaan yli 85 000 kananpoikaa tai 60 000 kanaa;
 - b) sikalat, joissa kasvatetaan yli 3 000 sikaa (paino yli 30 kg/sika) tai 900 emakkoa;
 - c) turkistarhat, jotka on tarkoitettu vähintään 16 000 siitosnaarasminkille tai -hillerille pentuineen taikka vähintään 7 000 siitosnaarasketulle tai -supikoiralle pentuineen;
 - d) merialueella sijaitsevat kalankasvatuslaitokset, joissa kalan lisäkasvu on vähintään 1 000 000 kilogrammaa vuodessa;
- 2) luonnonvarojen otto ja käsittely:
 - a) kaivosmineraalien louhinta, paikalla tapahtuva rikastaminen ja käsittely, kun
 - kaivoksen pinta-ala on yli 25 hehtaaria, tai
 - irrotettavan aineksen kokonaismäärä on vähintään 550 000 tonnia vuodessa;
 - b) kiven, soran tai hiekan otto, kun
 - ottamisalueen pinta-ala on yli 25 hehtaaria, tai
 - otettava ainesmäärä on vähintään 200 000 kuutiometriä vuodessa;
 - c) asbestin louhinta tai laitokset, jotka käsittelevät ja muuntavat asbestia tai asbestia sisältäviä tuotteita;
 - d) uraanin tai toriumin louhinta, talteenotto, rikastaminen ja käsittely, lukuun ottamatta laboratoriossa tai koerikastamossa tapahtuvaa pienimuotoista käsittelyä;
 - e) turvetuotanto, kun pinta-ala on yli 150 hehtaaria;
 - f) yli 200 hehtaarin laajuisen, yhtenäiseksi katsottavan alueen metsä-, suo- tai kosteikkoluonnon pysyväisluonteinen muuttaminen toteuttamalla uudisojituksia tai kuivattamalla ojittamattomia suo- ja kosteikkoalueita, poistamalla puusto pysyvästi tai uudistamalla alue Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomilla puulajeilla;
 - g) raakaöljyn tai maakaasun kaupallinen tuotanto;
- 3) vesistön rakentaminen ja säännöstely:
 - a) padot ja muut rakenteet, kun padottu tai varastoitu vesimäärä tai vesimäärän lisäys on yli 10 miljoonaa kuutiometriä;
 - b) tekoaltaat, kun padottu tai varastoitu uusi vesimäärä tai vesimäärän lisäys on yli 10 miljoonaa kuutiometriä;
 - c) vesistön säännöstelyhankkeet, jos vesistön keskivirtaama on yli 20 kuutiometriä sekunnissa ja virtaama- tai vedenkorkeusolosuhteet muuttuvat olennaisesti lähtötilanteeseen nähden,
 - d) veden siirto vesistöalueelta toiselle, kun siirron tarkoituksena on ehkäistä mahdollista vedenpuutetta ja siirron määrä ylittää 3 kuutiometriä sekunnissa, lukuun ottamatta juomaveden siirtoa putkissa;

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp
Vastalause 1

- e) tulvasuojeluhankkeet, joiden hyötyala on vähintään 1 000 hehtaaria;
- 4) metalliteollisuus:
- a) rauta- tai terästehtaat;
- b) laitokset, joissa tuotetaan muita kuin rautaraakametalleja malmista, rikasteista tai sekundaarisista raaka-aineista metallurgisilla, kemiallisilla tai elektrolyyttisillä menetelmillä;
- 5) metsäteollisuus:
- a) massatehtaat;
- b) paperi- tai kartonkitehtaat, kun tuotantokapasiteetti on yli 200 tonnia päivässä;
- 6) kemianteollisuus:
- a) raakaöljyjalostamot, lukuun ottamatta ainoastaan voiteluaineita jalostavia laitoksia;
- b) laitokset, jotka kaasuttavat tai nesteyttävät öljyliusketta, kivihiiltä tai turvetta vähintään 500 tonnia päivässä;
- c) kemianteollisuuden integroidut tuotantolaitokset, joissa valmistetaan teollisessa mittakaavassa aineita kemiallisilla muuntoprosesseilla ja joissa tuotetaan
- orgaanisia kemikaaleja,
 - epäorgaanisia kemikaaleja,
 - fosfori-, typpi- tai kaliumpohjaisia (yksi- tai moniravinteisia) lannoitteita,
 - kasvinsuojeluaineita tai biosideja,
 - farmaseuttisia tuotteita kemiallisilla tai biologisilla menetelmillä tai
 - räjähdysaineita;
- d) laitokset, joissa valmistetaan tai tuotetaan teollisessa mittakaavassa bioetanolia tai bioöljyä;
- 7) energian tuotanto:
- a) kattila- tai voimalaitokset, joiden suurin polttoaineteho on vähintään 300 megawattia;
- b) ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit, mukaan lukien näiden laitosten tai reaktoreiden purkaminen tai käytöstä poistaminen, lukuun ottamatta halkeamis- ja hyötämiskelpoisten aineiden tuotantoon ja konversioon tarkoitettuja tutkimuslaitoksia, joiden suurin jatkuva lämpöteho ei ylitä yhtä kilowattia; ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit lakkaavat olemasta tällaisia laitoksia, kun kaikki ydinpolttoaine, ydinjätteet ja muut radioaktiiviset jätteet on pysyvästi poistettu laitosalueelta;
- c) laitokset, joissa jälleenkäsitellään käytettyä ydinpolttoainetta;
- d) laitokset, jotka on suunniteltu
- ydinpolttoaineen valmistamiseen tai isotooppirikastamiseen,
 - käytetyn ydinpolttoaineen tai korkea-aktiivisen jätteen käsittelyyn,
 - käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen,
 - ydinjätteen tai muun radioaktiivisen jätteen loppusijoittamiseen tai
 - käytetyn ydinpolttoaineen, muun ydinjätteen tai muun radioaktiivisen jätteen pitkäaikaiseen varastointiin muualla kuin tuotantopaikassa (suunniteltu pidemmäksi ajaksi kuin 10 vuodeksi);
- e) tuulivoimalahankkeet, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 105 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 4522 megawattia;
- 8) energian ja aineiden siirto sekä varastointi:
- a) öljyn, kemikaalien tai kaasun siirtoihin tarkoitetut putket, joiden halkaisija on yli DN 800 millimetriä ja pituus yli 40 kilometriä;
- b) vähintään 220 kilovoltin maanpäälliset voimajohdot, joiden pituus on yli 15 kilometriä;
- c) öljyn, petrokemian tuotteiden tai kemiallisten tuotteiden varastot, joissa näiden aineiden varastosäiliöiden tilavuus on yhteensä vähintään 50 000 kuutiometriä;

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp
Vastalause 1

d) laitokset, jotka on tarkoitettu hiilidioksidivirtojen talteenottoon geologista varastointia varten tämän hankeluettelon soveltamisalaan kuuluvista laitoksista tai muut laitokset, joissa talteen otetun hiilidioksidin kokonaismäärä on vähintään 1,5 megatonnia vuodessa;

e) hiilidioksidin kuljettamiseksi talteenottolaitoksilta varastointipaikoille tarvittavat putket, joiden halkaisija on yli DN 800 millimetriä ja pituus yli 40 kilometriä, mukaan luettuina niihin liittyvät paineenkorotusasemat;

f) hiilidioksidin geologinen varastointi lukuun ottamatta tutkimus-, kehittämis- ja testaustointia, jossa varastoidun hiilidioksidin kokonaismäärä on alle 100 000 tonnia;

9) liikenne:

a) moottoriteiden tai moottoriliikenneteiden rakentaminen;

b) neli- tai useampikaistaisen, vähintään 10 kilometrin pituisen yhtäjaksoisen uuden tien rakentaminen;

c) tien uudelleenlinjaus tai leventäminen siten, että näin muodostuvan yhtäjaksoisen neli- tai useampikaistaisen tieosan pituudeksi tulee vähintään 10 kilometriä;

d) kaukoliikenteen rautateiden rakentaminen;

e) lentokenttien rakentaminen, kun pääkiitotie on vähintään 2 100 metriä pitkä;

f) pääosin kauppamerenkulun käyttöön rakennettavat meriväylät, satamat, lastaus- tai purkulaiturit kantavuudeltaan yli 1 350 tonnin aluksille;

g) kantavuudeltaan yli 1 350 tonnin aluksille rakennettavat kanavat, alusliikenteen sisävesiväylät tai satamat;

h) Suomen ja Viron väliset tunnelit;

10) vesihuolto:

a) pohjaveden otto tai tekopohjaveden muodostaminen, jos sen vuotuinen määrä on vähintään 3 miljoonaa kuutiometriä;

b) suuret raakavesi- tai jätevesitunnelit;

c) yli 100 000 asukasvastineluvulle mitoitettuja jätevesien käsittelylaitokset;

11) jätehuolto:

a) jätteiden käsittelylaitokset, joissa vaarallista jätettä

- poltetaan,

- käsitellään kemiallisesti,

- käsitellään biologisesti ja jotka ovat mitoitettu vähintään 5 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle, tai

- sijoitetaan kaatopaikalle;

b) jätteiden käsittelylaitokset, joissa muuta kuin vaarallista jätettä

- poltetaan ja jotka on mitoitettu vähintään 100 tonnin vuorokausittaiselle jätemäärälle,

- käsitellään kemiallisesti ja jotka on mitoitettu vähintään 100 tonnin vuorokausittaiselle jätemäärälle,

- käsitellään biologisesti ja jotka ovat mitoitettu vähintään 35 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle, tai

- sijoitetaan kaatopaikalle, joka on mitoitettu vähintään 50 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle;

12) 1—11 kohdassa tarkoitettuja hankkeita kooltaan vastaavat hankkeiden muutokset.

**Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp
Vastalause 1**

Helsingissä 27.11.2018

Rami Lehto ps
Olli Immonen ps

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp
Vastalause 2

Vastalause 2

Perustelut

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) vaativien hankkeiden luettelon päivittäminen on tarpeen, ja sen tavoitteet ovat kannatettavia. Ympäristövaliokunnan mietinnön perusteluissa on nostettu esiin tärkeitä huomautuksia hallituksen esityksestä HE 102/2018 vp.

Ympäristövaliokunnan mietinnössä todetaan, että nautakarjan pitoa koskevien hankkeiden osalta kokorajojen lisäämistä hankeluetteloon tulisi selvittää tulevaisuudessa, kun tilakoot kasvavat. Nähdäksemme kokorajat tulisi lisätä luetteloon jo nyt. Sopivat rajat olisivat 278 lypsylehmää, 698 emolehmää ja 526 lihanautaa, jotka vastaisivat ympäristöministeriön vastineen mukaan eläinyksikkökertoimien perusteella 3 000 sikaa. Pyöristettyinä nämä luvut ovat 300 lypsylehmää, 700 emolehmää ja 550 lihanautaa.

Kalankasvatustilustien lisääminen hankeluetteloon on kannatettavaa, mutta rajan tulisi olla esitettyä alhaisempi. Kalankasvatuksessa päästöt joutuvat suoraan vesistöön, toisin kuin kuivalla maalla tapahtuvassa eläinten pidossa, joten hankkeiden kokoluokkaa ei voi verrata suoraan esimerkiksi sikojen pitoon.

Kiven, soran ja hiekan otossa on huomattava, että samalla alueella saattaa olla monta toimijaa, jolloin vaikutus esimerkiksi pohjaveteen voi olla suurempi kuin yksittäisellä hankkeella olisi. Siksi hankeluettelossa on huomioitava usean hankkeen yhteisvaikutukset.

Turvetuotannon raja on liian korkea. Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa rajaksi on ehdotettu 100 hehtaaria. Kuten ympäristövaliokunnan mietinnössä todetaan, tulee vesistövaikutusten tarkastelualueen kattaa koko valuma-alue, jolla hankkeita on. Saman valuma-alueen hankkeiden pinta-alat tulee laskea yhteen.

Metsä-, suo- ja kosteikkoluonnon pysyväisluonteisen muuttamisen luetteloon tulee johdonmukaisuuden vuoksi lisätä pellonraivaus. Turvetuotannon kanssa yhteneväinen 100 hehtaarin raja on tarpeellinen myös hankeluettelon kohdassa 2 f.

Ympäristövaliokunnan lausunnossa ehdotetaan, että hankeluettelo päivitetäisiin kymmenen vuoden sijaan viiden vuoden välein. Ehdotus on oikeansuuntainen mutta riittämätön. Päivitys tulisi tehdä kolmen vuoden välein.

Vaikka ympäristövaikutusten arviointimenettely ei ole itsessään lupaprosessi, on se kuitenkin merkittävässä roolissa lupia käsiteltäessä. Hyvä ja luotettava hallinto on läpinäkyvää, ja siksi YVA:n laatijoiden sidonnaisuudet tulisi ilmoittaa arviointiselostuksessa.

Suurten, runsaaseen biomassan käyttöön perustuvien hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnissa tulisi huomioida hankkeiden ilmastovaikutukset koko elinkaaren osalta, mukaan lukien puuraaka-aineen hankinta ja sen ilmastovaikutus.

**Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp
Vastalause 2**

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (*Vastalauseen muutosehdotukset*)

ja että hyväksytään kolme lausumaa. (*Vastalauseen lausumaehdotukset*)

Vastalauseen muutosehdotukset

Liite 1

Hankeluettelo

- 1) eläinten pito ja kalankasvatus:
 - a) kanalat, joissa kasvatetaan yli 85 000 kananpoikaa tai 60 000 kanaa;
 - b) sikalat, joissa kasvatetaan yli 3 000 sikaa (paino yli 30 kg/sika) tai 900 emakkoa;
 - c) navetat, joissa kasvatetaan yli 300 lypsylehmää, 700 emolehmää tai 550 lihanautaa.
 - e)d) turkistarhat, jotka on tarkoitettu vähintään 16 000 siitosnaarasminkille tai -hillerille pentuineen taikka vähintään 7 000 siitosnaarasketulle tai -supikoiralle pentuineen;
 - e)e) merialueella sijaitsevat kalankasvatuslaitokset, joissa kalan lisäkasvu on vähintään ~~1 000 000~~ 500 000 kilogrammaa vuodessa;
- 2) luonnonvarojen otto ja käsittely:
 - a) kaivosmineraalien louhinta, paikalla tapahtuva rikastaminen ja käsittely, kun
 - kaivoksen pinta-ala on yli 25 hehtaaria, tai
 - irrotettavan aineksen kokonaismäärä on vähintään 550 000 tonnia vuodessa;
 - b) kiven, soran tai hiekan otto, kun
 - ottamisalueen pinta-ala on yli 25 hehtaaria, tai
 - otettava ainesmäärä on vähintään 200 000 kiintokuutiometriä vuodessa; tai
 - samalla pohjavesialueella on useita hankkeita, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on yli 25 hehtaaria
 - c) asbestin louhinta tai laitokset, jotka käsittelevät ja muuntavat asbestia tai asbestia sisältäviä tuotteita;
 - d) uraanin tai toriumin louhinta, talteenotto, rikastaminen ja käsittely, lukuun ottamatta laboratoriossa tai koerikastamossa tapahtuvaa pienimuotoista käsittelyä;
 - e) turvetuotanto, kun pinta-ala on yli ~~150~~ 100 hehtaaria;
 - f) yli ~~200~~ 100 hehtaarin laajuinen, yhtenäiseksi katsottavan alueen metsä-, suo- tai kosteikko-
luonnon pysyvääisluonteinen muuttaminen toteuttamalla uudisojituksia tai kuivattamalla ojittamattomia suo- ja kosteikkoalueita, raivaamalla pelloksi, poistamalla puusto pysyvästi tai uudistamalla alue Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomilla puulajeilla;
 - g) raakaöljyn tai maakaasun kaupallinen tuotanto;
- 3) vesistön rakentaminen ja säännöstely:
 - a) padot ja muut rakenteet, kun padottu tai varastoitu vesimäärä tai vesimäärän lisäys on yli 10 miljoonaa kuutiometriä;
 - b) tekoaltaat, kun padottu tai varastoitu uusi vesimäärä tai vesimäärän lisäys on yli 10 miljoonaa kuutiometriä;

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp
Vastalause 2

c) vesistön säännöstelyhankkeet, jos vesistön keskivirtaama on yli 20 kuutiometriä sekunnissa ja virtaama- tai vedenkorkeusolosuhteet muuttuvat olennaisesti lähtötilanteeseen nähden,

d) veden siirto vesistöalueelta toiselle, kun siirron tarkoituksena on ehkäistä mahdollista vedenpuutetta ja siirron määrä ylittää 3 kuutiometriä sekunnissa, lukuun ottamatta juomaveden siirtoa putkissa;

e) tulvasuojeluhankkeet, joiden hyötyala on vähintään 1 000 hehtaaria;

4) metalliteollisuus:

a) rauta- tai terästehtaat;

b) laitokset, joissa tuotetaan muita kuin rautaraakametalleja malmista, rikasteista tai sekundaarisista raaka-aineista metallurgisilla, kemiallisilla tai elektrolyyttisillä menetelmillä;

5) metsäteollisuus:

a) massatehtaat;

b) paperi- tai kartonkitehtaat, kun tuotantokapasiteetti on yli 200 tonnia päivässä;

6) kemianteollisuus:

a) raakaöljyjalostamot, lukuun ottamatta ainoastaan voiteluaineita jalostavia laitoksia;

b) laitokset, jotka kaasuttavat tai nesteyttävät öljyliusketta, kivihiiltä tai turvetta vähintään 500 tonnia päivässä;

c) kemianteollisuuden integroidut tuotantolaitokset, joissa valmistetaan teollisessa mittakaavassa aineita kemiallisilla muuntoprosesseilla ja joissa tuotetaan

- orgaanisia kemikaaleja,

- epäorgaanisia kemikaaleja,

- fosfori-, typpi- tai kaliumpohjaisia (yksi- tai moniravinteisia) lannoitteita,

- kasvinsuojeluaineita tai biosideja,

- farmaseuttisia tuotteita kemiallisilla tai biologisilla menetelmillä tai

- räjähdysaineita;

d) laitokset, joissa valmistetaan tai tuotetaan teollisessa mittakaavassa bioetanolia tai bioöljyä;

7) energian tuotanto:

a) kattila- tai voimalaitokset, joiden suurin polttoaineteho on vähintään 300 megawattia;

b) ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit, mukaan lukien näiden laitosten tai reaktoreiden purkaminen tai käytöstä poistaminen, lukuun ottamatta halkeamis- ja hyötämiskelpoisten aineiden tuotantoon ja konversioon tarkoitettuja tutkimuslaitoksia, joiden suurin jatkuva lämpöteho ei ylitä yhtä kilowattia; ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit lakkaavat olemasta tällaisia laitoksia, kun kaikki ydinpolttoaine, ydinjätteet ja muut radioaktiiviset jätteet on pysyvästi poistettu laitosalueelta;

c) laitokset, joissa jälleenkäsitellään käytettyä ydinpolttoainetta;

d) laitokset, jotka on suunniteltu

- ydinpolttoaineen valmistamiseen tai isotooppiirikastamiseen,

- käytetyn ydinpolttoaineen tai korkea-aktiivisen jätteen käsittelyyn,

- käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen,

- ydinjätteen tai muun radioaktiivisen jätteen loppusijoittamiseen tai

- käytetyn ydinpolttoaineen, muun ydinjätteen tai muun radioaktiivisen jätteen pitkäaikaiseen varastointiin muualla kuin tuotantopaikassa (suunniteltu pidemmäksi ajaksi kuin 10 vuodeksi);

e) tuulivoimalahankkeet, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia;

8) energian ja aineiden siirto sekä varastointi:

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp
Vastalause 2

- a) öljyn, kemikaalien tai kaasun siirtoihin tarkoitetut putket, joiden halkaisija on yli DN 800 millimetriä ja pituus yli 40 kilometriä;
- b) vähintään 220 kilovoltin maanpäälliset voimajohdot, joiden pituus on yli 15 kilometriä;
- c) öljyn, petrokemian tuotteiden tai kemiallisten tuotteiden varastot, joissa näiden aineiden varastosäiliöiden tilavuus on yhteensä vähintään 50 000 kuutiometriä;
- d) laitokset, jotka on tarkoitettu hiilidioksidivirtojen talteenottoon geologista varastointia varten tämän hankeluettelon soveltamisalaan kuuluvista laitoksista tai muut laitokset, joissa talteen otetun hiilidioksidin kokonaismäärä on vähintään 1,5 megatonnia vuodessa;
- e) hiilidioksidin kuljettamiseksi talteenottolaitoksilta varastointipaikoille tarvittavat putket, joiden halkaisija on yli DN 800 millimetriä ja pituus yli 40 kilometriä, mukaan luettuina niihin liittyvät paineenkorotusasemat;
- f) hiilidioksidin geologinen varastointi lukuun ottamatta tutkimus-, kehittämis- ja testaustointintaa, jossa varastoidun hiilidioksidin kokonaismäärä on alle 100 000 tonnia;
- 9) liikenne:
 - a) moottoriteiden tai moottoriliikenneteiden rakentaminen;
 - b) neli- tai useampikaistaisen, vähintään 10 kilometrin pituisen yhtäjaksoisen uuden tien rakentaminen;
 - c) tien uudelleenlinjaus tai leventäminen siten, että näin muodostuvan yhtäjaksoisen neli- tai useampikaistaisen tieosan pituudeksi tulee vähintään 10 kilometriä;
 - d) kaukoliikenteen rautateiden rakentaminen;
 - e) lentokenttien rakentaminen, kun pääkiitotie on vähintään 2 100 metriä pitkä;
 - f) pääosin kauppamerenkulun käyttöön rakennettavat meriväylät, satamat, lastaus- tai purkulaiturit kantavuudeltaan yli 1 350 tonnin aluksille;
 - g) kantavuudeltaan yli 1 350 tonnin aluksille rakennettavat kanavat, alusliikenteen sisävesiväylät tai satamat;
 - h) Suomen ja Viron väliset tunnelit;
- 10) vesihuolto:
 - a) pohjaveden otto tai tekopohjaveden muodostaminen, jos sen vuotuinen määrä on vähintään 3 miljoonaa kuutiometriä;
 - b) suuret raakavesi- tai jätevesitunnelit;
 - c) yli 100 000 asukasvastineluvulle mitoitettuja jätevesien käsittelylaitokset;
- 11) jätehuolto:
 - a) jätteiden käsittelylaitokset, joissa vaarallista jätettä
 - poltetaan,
 - käsitellään kemiallisesti,
 - käsitellään biologisesti ja jotka ovat mitoitettu vähintään 5 000 tonnin vuotuiselle jättemäärälle, tai
 - sijoitetaan kaatopaikalle;
 - b) jätteiden käsittelylaitokset, joissa muuta kuin vaarallista jätettä
 - poltetaan ja jotka on mitoitettu vähintään 100 tonnin vuorokausittaiselle jättemäärälle,
 - käsitellään kemiallisesti ja jotka on mitoitettu vähintään 100 tonnin vuorokausittaiselle jättemäärälle,
 - käsitellään biologisesti ja jotka ovat mitoitettu vähintään 35 000 tonnin vuotuiselle jättemäärälle, tai
 - sijoitetaan kaatopaikalle, joka on mitoitettu vähintään 50 000 tonnin vuotuiselle jättemäärälle
- 12) 1—11 kohdassa tarkoitettuja hankkeita kooltaan vastaavat hankkeiden muutokset.

**Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp
Vastalause 2**

Vastalauseen lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että YVA-hankeluettelo tulee arvioida ja tarvittaessa päivittää 3 vuoden välein.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy valmistelemaan ohjeistusta ympäristövaikutusten arvioinnin tekijöiden sidonnaisuuksien ilmoittamisesta.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että runsaaseen biomassan käyttöön perustuvien hankkeiden osalta arvioidaan myös elinkaaren mittaiset ilmastovaikutukset puuraaka-aineen hankinta mukaan lukien.*

Helsingissä 27.11.2018

Silvia Modig vas
Riitta Myller sd
Katja Taimela sd
Sanna Marin sd
Satu Hassi vihr